

**Eesti
Kontsert**

**FESTIVAL
TUBIN**

TARTU | 28. SEPT–1. OKT '23

FESTIVALI LÕPPKONTSERT

Käest kätte

Vanemuise sümfooniaorkester

Hans Christian Aavik, viiul

Dirigent Mihhail Gerts

eestikontsert.ee

admirals

Eesti Kontserdi
peatoetaja

**Ole oma
finantsmaailma
dirigent!**

admiralmarkets.com

P 1. OKTOOBER 17.00 Vanemuise kontserdimaja

FESTIVAL TUBIN

Käest kätte

Vanemuise sümfooniaorkester

Hans Christian Aavik, viiul

Dirigent **Mihhail Gerts**

Felix Mendelssohn-Bartholdy –

Avamäng „Meeresstille und glückliche Fahrt“ op. 27 (1828/1834)

Max Bruch – Viiulikontsert nr 1 g-moll op. 26 (1868)

I *Vorspiel: Allegro moderato*

II *Adagio*

III *Finale: Allegro energico*

VAHEAEG

Rudolf Tobias / Eduard Tubin –

Prelüüd ja fuuga d-moll (1914; 1898(?) / 1938)

Eduard Tubin – Sümfoonia nr 7 (1958)

I *Allegro moderato*

II *Larghetto*

III *Allegro marciale*

Koostöös Vanemuise sümfooniaorkestriga.

Kontserdist teeb ülekande Klassikaraadio.

Hea muusikasõber!

Festival „TubIN 2023“ jätkab järjekindlalt kahel eelmisel aastal alustatud teekonda Eduard Tubina sümfooniade tutvustamisel ja nendega seonduvate sündmuste ning teemade mõtestamisel.

Tänavuse festivali keskmes on Eduard Tubina 7. ja 8. sümfoonia ning festivali peateemaks järjepidevus. Põhimõte *nulla dies sine linea*, mille Tubin Heino Elleri juures õppides omandas, aitas tal oma loomingus edasi liikuda ka elu kõige keerulisematel hetkedel. Üks selliseid hetki oli Tubina jaoks väliseesti pagulasringkonna rünnak, mis järgnes tema 1961. aasta Eesti-külastusele. Sel ajal pidi Tubin taluma lisaks igale pagulasele tuttava Karl Ristikivi „isamaatuse“ tunde ka oma kaasmaalaste laimu uuel kodumaal. Just sellise „risttule“ all on kirjutatud festivali avakontserdil „Non grata“ kõlav Tubina 8. sümfoonia, milles autor julges enda sõnul väljendada oma tundeid, julges „nutta ja naerda“. Ajaloo distantsilt on huvitav küsida, miks ei suutnud või soovinud pagulaskond tol hetkel mõista Tubina külaskäigu põhjust – viibida oma balleti „Kratt“ esietendusel ning toetada siinseid noori heliloojaid. Tubina eeskuju olulisusest Eesti noorte heliloojate põlvkonnale annab tunnistust tänavust festivali alustav Arvo Pärdi 1. sümfoonia, mis on pühendatud Pärdi ja Tubina ühisele õpetajale Heino Ellerile.

Ka Heino Elleril olid õpetajad, neist üks olulisemaid 1904. aastast Tartu reaalkooli muusikaõpetaja Rudolf Tobias, kelle loodud kooliorkestris ning Eesti esimeses keelpillikvartetis mängis noor õpilane Eller viiulit. Järjepidevust hoides on Tobiasse 150 aasta juubelile käesoleval festivalil pühendatud teemaõhtu „Rännakud

Rudolf Tobiasega“. Kontsert-vestlusingis „Vabaduse väravas“ arutlevad Joonas Hella ja neuroteadlane Jaan Aru inimliku vabaduse ees seisvate väljakutsete üle tehisintellekti arengu valguses.

Festivali lõppkontserdil „Käest kätte“ kõlavad teosed, kus iga helilooja moodustab oma loominguga ühe mõttelise lüli eelkäija-järeltulija ketist. Eduard Tubina erakordsest huvist oma eelkäija Rudolf Tobiasse loominguga vastu annab tunnistust tema Tobiasse teoste orkestratsioon. 7. sümfoonia kirjutamise ajaks on Tubin ise jõudnud „klassiku“ vormi, luues oma sümfoonia klassikalisele orkestrikoosseisule. Samuti klassikuks, täpsemalt 19. sajandi Mozartiks peetud Felix Mendelssohni ande suur austaja Max Bruch oli Rudolf Tobiasse Berliini-aastatel sealse muusikaelu üks olulisemaid heliloojaid.

Erisusi ning vastuolusid on nende heliloojate vahel rohkem kui kokkulangevusi. Kuid just loomingulises järjepidevuses on järeltulijast ühel hetkel saanud eelkäija järgmisele põlvkonnale.

Tere tulemast festivalile „TubIN 2023“!

Mihhail Gerts
festivali kunstiline juht

Saksa helilooja **Felix Mendelssohn-Bartholdy** (1809–1847) kasvas erakordsetes oludes – ta sündis väga jõukasse perre ning oli fenomenalselt andekas. Nii tema noorpõlve helitööde tase kui hulk paneb hämmastama: 13. eluaastaks oli ta kirjutanud hulga sümfooniaid, kontserte, sonaate ja vokaalmuusikat. Kodus oli palgaline orkester ning noor muusik astus sellega üles helilooja, pianisti, viiuldaja, dirigendina. Tema 17-aastaselt kirjutatud avamäng „Suveöö unenägu“ (1826) on originaalne meistritöö. 20-aastaselt lõi ta ettekandele Bachi „Matteuse passiooni“ – esimest korda pärast helilooja surma aastal 1750 –, mis pani aluse Bachi muusika taasavastamisele ning lõi ühtlasi Mendelssohnile rahvusvahelise tuntuse. 26-aastaselt sai temast Leipzigi Gewandhausi orkestri dirigent, millest kujunes üks parimaid orkestreid Euroopas. Ta esines pianisti, organisti ja dirigendina nii Saksamaal kui ka mitmel pool Euroopas. Peale selle oli Mendelssohn tubli maalija, hea kirjutaja ja võluv seltskonnainimene. Kuid pidevad reisid ja palju tööd kurnasid tervist, nii et ta suri juba 38-aastaselt.

Mendelssohn oli 19. sajandil üks kõige enam esitatud heliloojaid. Ehkki 19. sajandi autor, olid tema muusikalised ideaalid kehastunud pigem 18. sajandi kui tema kaasaegsete heliloojate töödes, kuna

ta eelistas klassikalisi vorme. Samal ajal on tema muusika romantikutele omaselt sageli programmeeriline. Mendelssohni muusikas on palju elegantsi ja tasakaalukust, hoidutud on äärmuslikest emotsioonidest. Ta on kirjutanud palju, kõigis oma kaasaja žanrides peale ooperi. Tänapäeva kontserdirepertuaaris sellest paljutki enam ei ole, kuid alles jäänud helitööd on see-eest ülipopulaarsed: viiulikontsert, muusika näidendile „Suveöö unenägu“, avamäng „Hebriidid“, „Itaalia“ ja „Šoti“ sümfoonia, oratoorium „Elias“, klaveritrio, keelpillioktett, klaveripalad tsüklist „Sõnadeta laulud“ jne.

Kontsertavamängu „**Meeresstille und glückliche Fahrt**“ („Merevaikus ja õnnelik sõit“) op. 27 (1828/1834) aluseks on Johann Wolfgang von Goethe kaks kontrastset luuletust. Mõlemad tekstid olid omal ajal populaarsed – nt Beethovenil on Mendelssohniga sama pealkirjaga (ja samas helistikus) kooriteos ning Schubertil laul „Meeresstille“. Ilmselt eeldas Mendelssohn, et publik teab neid tekste peast ja suudab nõnda ka tema teose programmi täpselt jälgida. Avamängu alguse merevaikust iseloomustab näiliselt kaunis ja tüüne *Adagio*, ent siin ei ole silmas peetud mitte nautlejatele meeldivat idüllilist merepinda, vaid luuletus kirjeldab vaikusel ajal, kui laevad liikusid tuule jõul ja tuulevaikuses oli võimatu liikuma saada – see oli

hirmutav surmavaikus. Sooloflöödi kanda on üleminek õnneliku reisi osale – tõuseb briis, mis hajutab udu, madrused sagivad ja algab hoogne liikumine. Lõpuks annavad fanfaarid ja timpanikahurid teada, et ees terendab maa – reis saab õnnelikult läbi. See avamäng tuli autori dirigeerimisel esimest korda ettekandele 1832. aastal Berliinis. Ent helilooja töötas teose ümber ning andis koos avamängudega „Hebriidid“ ja „Suveöö unenägu“ 1835. aastal trükki.

Mere vaikus

Sügav vaikus vete üle, meri seisab liikmata. Murega näeb laevasõitja merd kui peegli oleva. Pole tuuleõhku tunda, surmavaikus hirmsaste. Ei ka merepinnal enda liiguta üks laineke.

Õnnelik sõit

Vaat', udu jo lahkub ja taevas läeb selgeks, tuul päästab nüüd paelust, mis vangistas meid. Vaat', tuulehoog tõttab ja madrus ka ruttab nüüd virgalt, jah virgalt: nüüd laine jo kiigub, päev edasi liigub, ma näen juba maad, ma näen juba maad.

(Raamatust „Nõmmeroosike. Goethe luule eesti keeles“, 2021. Need luuletused on tõlkinud Jaan Jung 1876. aastal.)

Max Bruch (1838–1920) oli saksa romantiline helilooja, pedagoog ja dirigent. Elu jooksul jõudis ta töötada mitmel pool. Oma karjääri tipul olles oli ta Liverpooli filharmooniaühingu dirigent (1880–1883), 1890–1910 õpetas ta Berliini muusikakõrgkoolis kompositsiooni. Helikeelelt sarnanes Bruch pigem romantikute konservatiivsema tiiva esindaja Johannes Brahmsiga kui novaatoritest uuendajate Liszti ja Wagneriga. Brahms oli temast aga kordi tuntum ja enam esitatud, kuna kaasajal teati Bruchi eeskätt kooriheliloojana. Kuid ta on kirjutanud üle 200 teose, sh 3 viiulikontserti, neist nr 1 (1868) on viiuldajate repertuaari üks märgilisi teoseid. Väga tuntud ja palju esitatud oopus on ka „Kol Nidrei“ tšellole ja orkestrile. Suurima elujõu ja värskusega on need Bruchi oopused, mis ta kirjutas oma 30.–40. eluaastatel. Just sellesse perioodi kuulub ka kõnealune meistritöö, **viiulikontsert nr 1** g-moll, mis valmis 1868. aastal ja millest on kujunenud viiuldajate üks armastatumaid kontserte. Kuulus saksa viiulikunstnik Joseph Joachim on märkinud: „Sakslastel on neli viiulikontserti. Suurim, kompromissituim on Beethoveni oma. Brahmsi oma võistleb sellega tõsiselt. Kõige rikkama, võrgutavama on kirjutanud Max Bruch. Kuid kõige sissepoolsem, südame juveel on Mendelssohni loodu.“ Joachim tundis kõiki neid helitöid suurepäraselt ning muu hulgas

töötas koos Bruchiga kontserdile lõpliku vormi andmisel. Ta oli ka selle esiettekandja Bremenis 1868. aastal. Bruch ei ole teose algul kasutanud üldlevinud orkestriekspositsiooni, vaid solist liitub orkestriga kohe. Erakordselt südamlik, nukker-nostalgiline meeleolu haarab kuulaja juba algusnootidest oma kütkeisse.

Rudolf Tobias / Eduard Tubin

– „Prelüüd ja fuuga“ d-moll – selle 1938. aastal valminud teose aluseks on Tubin (1905–1982) valinud Tobiasi (1873–1918) kaks eri ajal kirjutatud teost: koraaliprelüüdi nr 4 „Sollt' ich meinem Gott nicht singen“ I („Eks mu kohus tänu teha“) 1914. aastal Berliinis koostatud kogumikust „Zwölf Choralvorspiele“ („12 koraalieelmängu“) ja millalgi sajandivahetuse paiku (1898?) Peterburis kirjutatud fuuga, mis on esimene selles žanris helitöö eesti muusikas, eht-tobiaslikult jõulise karakteriga ja palju mängitud teos.

Eduard Tubin on 1930-ndate lõpul töödelnud Tobiasi muusikat mitut puhku, sest nimetatu looming olevat teda köitnud kohe, kui ta sellega oma 20. eluaastatel kokku puutus. Seadete hulgas on kooriteoseid, mis on ümber pandud mõnele teisele kooriliigile, ja instrumentaalteoste seadeid orkestrile. „Niisiis olin Tobiasesse kiindunud juba varakult ja Olav Roots (pianist, dirigent, paljude

Tubina teoste esmaesitaja) pole mind kunagi palunud midagi orkestrile seada, see kõik on tulnud ainult omal algatusel. [---] Pole suurt mõtet arutada hingesugulust minu ja Tobiasi tööde puhul. Oleme kaks täiesti isesugust iseloomu. Tobiasi eluloost loeme, et ta oli kärsitu, püsimatu ja heitlik. Mina sellevastu olen kaaluja, teatud määral jonnaka töötahtega, kes kord ettevõetud ideest ei taha sugugi loobuda. Mis meil kahel ühist ehk on, see on tehniline külg: nii Tobiasel kui ka minul on põhiliseks kooliks Rimski-Korsakov, tema harmoonia ja orkestratsioon. [---] Tobias on minu arvates hiiglane, kes oma elutingimuste tõttu ei jõudnud teha seda, mida ta oleks võinud teha, minul sellevastu on aega antud väga palju, kuid tagajärjed ...?“ („Eduard Tubin. Kirjad 2“, lk 562)

„Prelüüd ja fuuga“ tuli esiettekandele 1938. aasta 26. detsembril, kui Riigi Ringhäälingu sümfooniaorkestrit (nüüdne ERSO) juhatas Olav Roots. 1977. aastal arvas helilooja, et ta peaks orkestriseade uuesti tegema, „suuremale koosseisule, kuna omal ajal oli Ringhäälingu orkester ebatäiuslik ja see lugu läheb vist ühe trombooniga! On tingimata tarvis kolm, 4 *corno*'t [kolme] ja 3 trompetit [kahe asemel].“ („Eduard Tubin. Kirjad 2“, lk 543–543) Uus seade jäi siis tegemata.

Pagulusse siirdumine tähendas lahkujate elus väga valusat murrangut, sidemete katkemist kodu-Eesti (muusika)eluga, terve senise maailma

kokkukukkumist, vajadust alustada uues (keele)keskkonnas sisuliselt nullist. Tuli end uude keskkonda sobitada, seni tehtut ümber mõtestada. Eduard Tubina

7. sümfoonia (1955–1958) on tema ülejäänud sümfooniatega võrreldes kammerlikum ja askeetlikum, paiknedes kahe „psühholoogilise draama“ (sümfooniad nr 6 ja nr 8) vahel. See on kirjutatud väikesele sümfooniaorkestrile ning paistab silma mõneti kvartetiliku faktuurikäsitusel, kaldudes Tubina teiste sümfooniatega võrreldes suhteliselt rohkem „absoluutse“ muusika poole. Ka vormiliselt on see kõige selgepiirilise ja võrreldes ümbritsevatega helikeelelt mõnevõrra lihtsam, askeetlikum. Samal ajal on see vaimselt pingestatunud, kohati ehk isegi painavatest mõtetest laetud sümfoonia. Autor on märkinud: „[See sümfoonia] paistab [---] väga lihtne olevat, orkester on tillukene ja midagi suurt nagu ei sünni, aga tont teab, millest see tuleb, et ette kanda on päris raske ja nõuab suurt ja hoolsat ettevalmistust.“ („Eduard Tubin. Kirjad 1“, lk 405) Siiski on ka siin uudset – nimelt finaalis on Tubin kasutanud dodekafooniat, s.o Tubinale pigem ebatüüpiline väljendusvahend. Selle kohta on Tubin kirjutanud nõnda: „Teoreetiliselt pakub ehk just finaali kõige rohkem huvi, kuna kasutan selles nn 12-tooni tehnikat, kuid mitte sedamoodi nagu Schönberg või Webern, vaid oma arvamise

järgi väga vabalt, ja et mitte olla „atonaalne“ nagu eelnimetatud härrad, vaid et saavutada teatud kontrapunktilist pinevust koos motoorse tempo-rühiga (väga imelik väljendus!). Sest minu arvates pole atonaalsuse probleem üldse mingi probleem, mida maksab enesele eesmärgiks seada. [---] Ent nagu mingi katkulaine on üle käinud rootsi, eriti rootsi noortest muusikutest: kõik tahavad olla atonaalsed iga hinna eest. [---] Mis sellest kriisist ükskord välja kasvab, on raske ette näha, kuid et see paremal juhul ainult käärimine on, paistab päris selge olevat. Muidugi võiks öelda, et vananev põlv pole kunagi noorust mõistnud, kuid ma püüan olla erk ja vastuvõtlik, nii palju kui jõuan, ning pole seni veel mingi kriisini jõudnud, mida ma seletan sellega, et olen maestro Elleri käest saanud nii kõva kooli.“ (samas, lk 363–364)

7. sümfoonia tuli esiettekandele 1. märtsil 1959 Gävles Gunnar Staerni juhatusel (G. Staern oli eesti pianisti Käbi Laretei esimene abikaasa); kohal oli ka autor. Eesti Raadios salvestati see 1960. aastal Sergei Prohhorovi juhatusel, kuid avalikul kontserdil kõlas 7. sümfoonia Eestis esimest korda alles 9. märtsil 2000. aastal Arvo Volmeri taktikepi all.

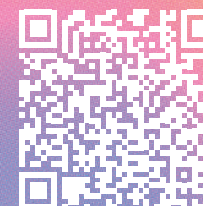
Carl-Gunnar Åhlén: „Peaaegu terve inimeea vältel on eesti helilooja E. Tubin elanud Rootsis oma vaikset

elu: austatud ja esitatud kodumaal, meil aga rohkem üle öla vaadatud kui konventsionaalne formalist. Nüüd on aeg talle kätte jõudnud. Praegu otsitakse üldiste normide langemise tõttu just põhimõtetega kunstnikke. Formalism on omandanud uue kvaliteedi, mida nüüd avastatakse selle järgi, kuidas Tubina suuremahuliselt loomingult aegamööda langeb loor. Tema muusika on erilisel vormikindel ja tihe.“ („Eduard Tubin ja tema aeg“, lk 275)

Hans Åstrand: „Näib, et Tubin leidis oma vaatepunkti ja „stiili“ üpris varakult ja jäi oma ideaalidele lõpuni truuks. Loomulikult märgati Rootsis tema väärtust; samas oldi pärast esialgset vaimustusepuhangut üpris aeglased mõistma, milliste kõrgusteni Tubina looming tegelikult ulatus ja milline mõju oli sel tervele muusikamaailmale. [---] Rootslasena, kes on kõnealust protsessi lähedalt näinud, on mul pisut häbigi, et oleme olnud ja oleme edasi aeglased Tubina meisterlikkust aktsepteerima. [---] Üha enam kaldun nõustuma määratlusega, mille kohaselt Tubin on pigem Eesti ja rahvusvaheline kui Rootsi helilooja.“ (Eduard Tubina Ühingu aastaraamat 3/2003, lk 121–123)

Virge Joamets

**Tutvu
Eesti Kontserdi
hooajaga siin!**

2023/2024

Hans Christian Aavik (1998) on üks väljapaistvamaid eesti viiuldajaid, kes on oma mitmekülgse stiili ning selgelt eristuva kõlaga silma paistnud nii Eestis kui ka mitmel pool Euroopas. Ta on Carl Nielsen nimelise rahvusvahelise konkursi 2022 võitja. Lisaks kahele eripreemiale (parim kohustuslik pala – Jesper Koch Maze; Odense Sümfooniaorkestri eripreemia) sõlmisid temaga lepingu Nordic Artist Management ning Orchid Classic ning järgnevatel hooaegadel on ta tihe külaline parimate Skandinaavia orkestrite ees.

Hans Christian pälvis 2022. aastal Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia laureaadi tiitli, Saksamaa ühe tippfestivali, Usedomi Muusikafestivali prestiižika muusikapreemia ning Eesti Interpreetide Liidu aasta interpreedi tiitli.

2023. aasta märtsis ilmus Hans Christiani Aaviku ning pianist Karolina Aaviku kontserdi salvestis maailma suurima plaadifirma Deutsche Grammophoni uues sarjas „Rising Stars“ platvormil STAGE+. 2021 aastal andsid nad koos välja debüütplaadi „Aeternus“.

Hans Christian Aavik alustas viiulimänguga 5-aastaselt Tabasalu Muusikakoolis (õp Piret Kreek) ning jätkas õpinguid Tallinna Muusikakeskkoolis õpetaja Kaido Välja juhendamisel. Aastast 2017

õppis ta Saksamaal Frankfurdis (Hochschule für Musik und Darstellende Kunst Frankfurt am Main) professor Erik Schumanni viiuliklassis ning kammermuusikat professor Angelika Merkle juures. Aastast 2021 õppis ta ka täiendavalt Viinis (Musik und Kunst Privatuniversität der Stadt Wien) maestro Julian Rachlini ning prof Evgeni Sinaiski juures.

Alates 2022. aastast õpib Hans Christian Aavik Euroopa ühes mainekamas koolis, Kronbergi-nimelises akadeemias.

Hans Christian on täiendanud end Christoph Eschenbachi, Kirill Gersteini, Gerhard Schulzi, Steven Isserlise, Sophia Rahmani, Augustin Hadelichi, prof Kolja Blacheri, Antoine Tamestit, Alexey Semenenko, Kerson Leongi, prof Stephan Picardi, Mi-Kyung Lee, prof Jonathan Aneri, prof Heime Mülleri, Florian Dondereri, Avri Levitani, prof Mikhail Gotsdineri, prof Robert Rozeki, Junio Kimaneni, Evan Rothsteini, prof Jan Repko ja paljude teiste meistriklassides.

Solistina on Hans Christian esinenud nii Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri, Stuttgarti Kammerorkestri, Kopenhaageni Filharmonikute, Odense Sümfooniaorkestri, Tallinna Kammerorkestri, Tallinna Muusikakeskkooli sümfooniaorkestri, Tartu Ülikooli sümfooniaorkestri, Ilmenau Tehnikaülikooli sümfooniaorkestri (Saksamaa),

Harjumaa sümfooniaorkestri, Pärnu Linnaorkestri, Läänesaarte Kammerorkestri ning Jyväskylä sümfooniaorkestri ees ning teinud koostööd dirigentidega nagu Ville Matvejeff, Nikolaj Szeps-Znaider, Olari Elts, Risto Joost, Daniela Musca, Vassilis Christopoulos, Arvo Volmer, Kaspar Mänd, Edoardo Narbona, Andres Kaljuste, Mikk Murdvee, Henri Christofer Aavik, Jüri Alperden, Lauri Sirp, Martin Sildos.

„Viiul tema käes laulab, nutab, tantsib, hullab, möllab, nukrutseb, paitab ja hoolib. Aaviku pillimängus paistab silma vaimne ja füüsiline terviklikkus. Särava, pingest laetud ja filosoofiliselt mõtestatud interpretatsiooni taga peitub uudishimulik meel, avatud olek, tänulikkus ja lugupidamine helilooja ning kuulaja suhtes.“ (Sirp, november 2020)

Hans Christian Aavik mängib Eesti Pillifondi ning perekond Sapožnini lahkel loal Giovanni Paolo Maggini viiulil (valmistatud u 1610 Brescias Itaalias) ning Victor Fétique'i poognal (valmistatud u 1930 Prantsusmaal).

Alates 2022. aastast on Hans Christian Aavik Villa Musica Rheinland-Pfalzi stipendiaat. Alates 2021. aastast on Hans Christian Aavik Deutschlandstipendiumi stipendiaat.

Alates 2019. aastast toetab Hans Christian Aavikut Yehudi Menuhin Live Music Now Frankfurt am Main ühing.

Hans Christian Aavik
Foto: Kaupo Kikkas

Vanemuise sümfooniaorkester
Foto: Maris Savik

Vanemuise sümfooniaorkester

Vanemuise muusikateatrile pani aluse August Wiera, kes oli Vanemuise asjaarmastajalikul perioodil teatrijuht (1878–1903). Wiera osa eesti lavamuusika arengus on silmapaistvam, kui võiks iseõppijalt eeldada. Tema eestvedamisel esietendus aastal 1883 Vanemuises Pius Alexander Wolffi draama „Preciosa“, millele Carl Maria von Weber oli kirjutanud ooperliku avamängu ja rea muusikanumbreid. Seda sündmust ongi hakatud pidama nii Vanemuise ja ka eesti muusikateatri sünnipäevaks. Tänu Wiera muusikaarmastusele jõudsid Vanemuise lavale nii operetid kui ka laulumängud. 1899. aastal jõudis Vanemuise lavale ka esimene ooper – Étienne Méhuli „Joosep Egiptuses“.

Kui Vanemuises 1906. aastal professionaalne teater sai, keelas teatri vastne juht Karl Menning asjaarmastajalikul tasemel tehtud muusikalavastused ära. Tartu orkestri- ja kontserdielu edendamisel on aga suuri teeneid Aleksander Lättel, kes 1900. aastal asutas siin Eesti esimese sümfooniaorkestri. Pärast Lätte tagasiõmbumist jätkas tema tööd dirigent Samuel Lindpere, kelle eestvedamisel asutati 1908. aastal Vanemuise sümfooniaorkester, esimene kontsert toimus 7. mail. Orkester esines teatrihooaegade suvisel vaheajal aiakontsertide nime all. Kavades oli esikohal klassikaline muusika.

Veelgi suurem tõus Tartu kontserdielul sai alguse 1911. aastal koos Juhan Aaviku tulekuga Vanemuise orkestri dirigendiks. Kavas olid maailma sümfoonilise

muusika tippteosed. Näiteks 1912. aasta suvel kanti ette kõik Beethoveni sümfooniad (välja arvatud üheksas) ning 1915. aastal oli orkester esinenud tervelt 95 korda. Pikka aega juhatas Vanemuise sümfooniaorkestrit Juhan Simm (peadirigent 1914–1916 ja dirigent aastatel 1916–1941). 1935. aastal sai Vanemuise teatri muusikajuhiks Eduard Tubin, kes juurutas igakuise talviste sümfooniakontsertide tava. Tänu Baltimaade ühele rikkalikumale noodikogule kujunes repertuaar erakordselt laiahaardeliseks.

Pärast II maailmasõda, kui Vanemuise maja oli hävinud, suur noodikogu tuhaks põlenud ning paljud vanemuislased Eestist lahkunud (sh dirigent Tubin), seisis Vanemuise orkestri ees Jaan Hargel (1944–1966), Raivo Kursk (1943–1949), Aleksei Dolgušin (peadirigent aastatel 1945–1951) ja Aadu Regi (1945–1951). Orkester koosnes sel perioodil väga erineva ettevalmistusega muusikutest, ent sellest hoolimata on ajalukku läinud muusikaliselt väga õnnestunud lavastusi.

1960.–1970. aastad olid õnnelikud Vanemuise teatrile tervikuna. Kaarel Irdi juhitud Vanemuine sai tuntuks terves Nõukogude Liidus, külalisesinemisi toimus palju ka välismaal. Teatri repertuaaris oli rohkelt eesti algupärandeid, Kaarel Irdi tõi muuhulgas lavale

terve rea Vanemuise tellimusel valminud ning teatrilukku läinud Veljo Tormise teoseid: „Luigeland“ (1966), „Meestelaulud“ (1966), „Külavahelaulud“ (1972) ja „Naistelaulud“ (1977). Muusikatrupis ja orkestris täienes solistide koosseis, kriitika oli kiitev nii Eestis kui ka gastrollidel. Peadirigendina seisis Vanemuise orkestri ees sel perioodil Erich Kõlar (Vanemuises 1952–1999, peadirigent aastatel 1957–1980 ja 1981–1984). Dirigentidena olid pikka aega ametis Valdeko Viru (1969–1991) ja Endel Nõgene (1974–1980 dirigent, 1980–1981 peadirigent, 1987–1999 peadirigent ja muusikajuht).

Uue aastatuhande algul vahetusid peadirigendid tihti: aastatel 1999–2004 juhtis orkestri tööd Mihkel Kütson, 2004–2006 Hendrik Vestmann, 2006–2007 Toomas Vavilov, aastatel 2008–2011 taas Mihkel Kütson. 1993–2015 töötas Vanemuises dirigendina Lauri Sirp. 2011–2020 oli teatri peadirigent Paul Mägi, kelle initsiatiivil salvestas orkester teatritöö kõrvalt mitmeid sümfoonilisi teoseid, mis anti välja CD-plaadidena. Alates 2014. aastast töötavad teatris dirigentidena Martin Sildos ja Taavi Kull. 2020. aasta sügisest on teatri muusikajuht ja peadirigent Risto Joost.

Allikas: „Vanemuise muusikateater aegade peeglis. 150 valitud lavastust.“ Koostanud Virge Joamets. Tartu: Vanemuine, 2020.

**Vanemuise
sümfooniaorkestri
koosseis**

Orkestri kontsertmeister
Kristel Eeroja-Põldoja

I VIIUL

Liam Keneally
Andri Annus
Susann-Elisabeth Kisa
Laura Kuusma
Eva Aarnis
Sanita Salmane
Laura Miilius-Koddanipork
Darja Smirnova
Anne Vellomäe

II VIIUL

Vlad Campean
Sirli Laanesaar
Myroslava Bukata
Žanna Toptši
Lucia Sancis Alfonso
Juan José Restrepo Duarte
Triinu Raudver
Helina Sommer

VIOOLA

Kadri Rehema
Svetlana Nukka
Hanno Mait Maadra
Ance Lipste
Darja Motovilova
Tiina Enniko

TŠELLO

Lauri Sõõro
Camillo Cabassi
Heli Ilumets
Olga Raudonen
Marina Peleševa
Ernests Cirulis

KONTRABASS

Linda Viller
Aivar Eimra
Jaanus Roosileht
Rena Selliov

FLÖÖT

Kerstin Laanemets
Marion Strandberg
Heili Mägi

OBOE

Anastasiia Cherniak
Maimu Kaarde

KLARNET

Margus Vahemets
Heimo Hodanjonok

FAGOTT

Kulvo Tamra
Johanna Tuvi
Stefan Heinrich Kerstan

METSASARV

Kreete Jacob
Kristiina Luik
Richard Tamra
Marie Jaksman

TROMPET

Priit Rusalepp
Viljar Lang
Karl Vakker

LÖÖKRIISTAD

Adam Jeffrey

Mihhail Gerts on juhatanud üle 60 orkestri maailmas, nende hulgas on NHK sümfooniaorkester ja Osaka Filharmoniaorkester Jaapanis, Prantsuse Raadio Filharmoniline Orkester, BBC Sümfooniaorkester, Accademia Nazionale di Santa Cecilia (Itaalia), arvukad orkestrid Prantsusmaal ja Saksamaal, sh Gewandhausorchester Leipzig, Staatskapelle Dresden, Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, samuti Belgia Rahvusorkester, Oslo Filharmoniline Orkester, Helsingi Linnaorkester, Monte Carlo Filharmoniaorkester, Luxembourgigi Filharmoniline Orkester, Sydney Sümfooniaorkester, Iirimaa Rahvuslik Sümfooniaorkester, Gulbenkiani Sümfooniaorkester (Portugal), Poola Raadio Rahvuslik Sümfooniaorkester, Sloveenia Raadio Orkester, Sofia Filharmoniline Orkester (Bulgaaria) jpt.

Aastatel 2015–2017 oli Mihhail Gerts Hageni teatri (Saksamaa) esimene kapellmeister, 2007–2014 töötas ta dirigendina Rahvusooperis Estonia. Aastatel 2005–2007 oli Mihhail Gerts Eesti Rahvusmeeskoori dirigent.

Muusikaõpinguid alustas Mihhail Gerts Tartu Heino Elleri Muusikakoolis, jätkates Tallinna Muusikakeskkoolis. Ta on lõpetanud Eesti Muusika- ja

Mihhail Gerts
Foto: Kaupo Kikkas

Teatriakadeemia klaveri
(prof Ivori Ilja) ja orkestridireerimise
(prof Paul Mägi) erialal, samuti
Berliini Hanns Eisleri
nimelise muusikakõrgkooli
orkestridireerimise erialal.
2011. aastal lõpetas ta Eesti
Muusika- ja Teatriakadeemia
doktorantuuri.

KOOSTÖÖPARTNERID

Heino Elleri Muusikakool

Teater Vanemuine

TÄNAME

Kerri Kotta, Rahvusvaheline Eduard
Tubina Ühing

Eesti Rahva Muuseum

Eesti Kultuurkapitali Tartumaa
ekspertgrupp

Kadri Leivategija, Heino Elleri
Muusikakool

Vanemuise sümfooniaorkester

ERSO

FESTIVALI MEESKOND

Kunstiline juht Mihhail Gerts

Produtsent Maarit Kangron

Produtsendi assistent
Birke Elisabeth Jakobson

Vanemuise kontserdimaja juht
Kulvo Tamra

Turundus
Laura Pöldma, Riina Aamisepp

Graafile disain
Kleer Keret Tali, Lilian Bon

Keeletoimetus Tiina Talts

Müügispetsialist Piret Villmann,
Madli Vallikivi-Päts, Merje Mürsepp-
Kuntu

Kommunikatsioon
Jelena Poverina-Tšernõh, Brent Pere

Kavaraamatu koostaja Virge Joamets

Eesti Kontsert

REIN RANNAP

Minu muusika

Tütarlastekoor Ellerhein • Eesti Rahvusmeeskoor

Mari Kalkun laul • Rein Rannap klahvpillid

Kristjan Järvi Ensemble • Dirigent Kristjan Järvi

Teosed koorile ja orkestrile. "Cantus Borealis" (Joik Cantata, esiettekanne)

R 13. OKTOOBER 19.00 Pärnu kontserdimaja

L 14. OKTOOBER 19.00 Estonia kontserdisaal

P 15. OKTOOBER 17.00 Vanemuise kontserdimaja

Piletid: Piletilevi | Piletimaailm | Eesti Kontserdi kassad

eestikontsert.ee

N 09.11
kell 19.00
Estonia
kontserdisaal

Kirgastunud öö

Florian Donderer, Triin Ruubel viiulid • Xandi van Dijk,
Andres Kaljuste vioolad • Johannes Välja, Theodor Sink tsellod

R 10.11
kell 19.00
Kadrioru loss

Viola da Gamba

Markus Kuikka tiiskantgamba, Soome • Anthony Marini tenorgamba, USA/Soome
Johanna Randvere tenorgamba • Villu Vihermäe bassgamba

R 10.11
kell 19.00
Jõhvi
kontserdimaja

Kolja Blacher ja Tallinna Kammerorkester

Kolja Blacher viiul, Saksamaa
Tallinna Kammerorkester

L 11.11
kell 19.00
Estonia
kontserdisaal

Kolja Blacher ja Tallinna Kammerorkester

Kolja Blacher viiul, Saksamaa
Tallinna Kammerorkester

L 11.11
kell 19.00
Pärnu
kontserdimaja

Calidore keelpillikvartett USA

Calidore keelpillikvartett:
Jeffrey Myers viiul • Ryan Meehan viiul
Jeremy Berry vioola • Estelle Choi tsello

P 12.11
kell 17.00
Estonia
kontserdisaal

Calidore keelpillikvartett USA

Calidore keelpillikvartett:
Jeffrey Myers viiul • Ryan Meehan viiul
Jeremy Berry vioola • Estelle Choi tsello

Hans Christian Aavik

viiul

Karolina Aavik klaver

Kronbergi akadeemia ja eesti keelpillisolistid

Kristjan Randalu. (esiettekanne)

Enescu. Viiulisonaat nr. 3 a-moll op. 25

Enescu. Keelpillioktett C-duur op. 7

K 1. NOVEMBER 19.00 Vanemuise kontserdimaja

N 2. NOVEMBER 19.00 Estonia kontserdisaal

L 4. NOVEMBER 17.00 Jõhvi kontserdimaja

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO
— anno 1898 —

AUTOPARTNER

Jazz
pesulad

OLEREX

SORAINEN

 SELVER
Hea mõte

Segafredo
— ZANETTI —
x
hotspot

myfitness
world class gym & studios

/eestikontsert

/eesti_kontsert

eestikontsert.ee